

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Юлиан Куюмджиев

за дисертационния труд на

Ива Маргаритова Георгиева

„Бончо Бочев, хор „Бодра смяна“ и практиката на детските хорове в
България (40-те – 70-те години на XX век)“

за присъждане

на образователна и научна степен „Доктор“

с научен ръководител проф. д-р Росица Драганова

Ива Георгиева е завършила средното си образование в Бургас – НУМТИ „Проф. Панчо Владигеров“ със специалност пиано и Гимназия за романски езици „Г. С. Раковски“ със специалност Италиански език (самостоятелна форма на обучение). Висше образование получава в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ със специалности Звукорежисура, звуков и медиен дизайн (ОКС Бакалавър) през 2012 г. и Хорово дирижиране (ОКС Магистър) през 2013 г. От 2017 до 2023 г. е докторант в Института за изследване на изкуствата – БАН. Участвала е в Творческата лаборатория за запознаване с хорова литература с ръководител доц. Крикор Четинян в Пловдив (2016 г.) и в Творческата лаборатория за хорова музика „Крикор Четинян“ с ръководител Фрийдер Берниус в Пловдив (2019 г.). Изпълнителският ѝ опит в хоровата музика включва участието ѝ като хорист в камерния хор „Ирина Щиглич“ към Народно читалище „Славянска беседа 1880“ с диригент Деница Кабурова (2008 – 2018 г.) и във вокалния ансамбъл „Bel canto“ с диригент Ванилия Кисьова (2010 – 2012 г.), като хормайстор в камерния хор „София“ с диригент Мария Русева (2012 – 2016 г.), като корепетитор и вокален педагог във вокална студия „Дъга“ към Дом на културата „Средец“ с художествен ръководител

Снежана Полихронова-Кърнолски (2016 – 2019 г.) и като корепетитор в хоровата формация „Canto nova” към Народно читалище „Цанко Церковски 1946“ с диригент Евгени Мирев (2016 – 2019 г.). От 2017 г. досега Ива Георгиева е корепетитор в хор „Бодра смяна“.

Трудът включва увод, шест глави, заключение, библиография (която съдържа 109 заглавия на кирилица и на латиница) и седем приложения с общ обем 237 страници, от които 188 страници основен текст.

Фокус на изследването са дейността на големия хоров диригент Бончо Бочев (1899 – 1975) и създаденият и ръководен от него в продължение на почти три десетилетия (1946 – 1975 г.) хор „Бодра смяна“ като отправна точка за анализ на детското хорово пеене в България през този период. Всъщност това е първият труд, посветен специално на приноса на тази легендарна фигура в българската музикална култура и на състава, неизменно свързан с неговото име. Оттук основната цел на изследването е „систематизиране и интерпретиране на устойчивите характеристики на работата в хор „Бодра смяна“ под ръководството на Бончо Бочев“ (с. 10). Във връзка с тази цел авторката си поставя задачите да проучи архива на диригента и да представи идеите му за организацията на работата му; да изследва спецификата на звукоизвличането, както и репертоара и концертната дейност на хора в посочения период; да постави въпроса за влиянието на Бончо Бочев и „Бодра смяна“ като модел за други детски хорове през тези десетилетия.

Първата глава систематизира значителен обем от информация за Бончо Бочев и хор „Бодра смяна“, изведена както от трудове за хоровото дело в България, така и от статии, доклади от конференции и публицистични материали, но и от авторски текстове на самия Бончо Бочев и документи от неговия архив. Така тази глава създава необходимата

основа за следващите пет, в които Ива Георгиева анализира различни аспекти на темата.

Втората глава е посветена на организационната работа на Бончо Бочев в „Бодра смяна“. Авторката изяснява съдържанието на понятието „хорова школа“, използвано от самия Б. Бочев – тя „обозначава начина на функциониране на хоровия колектив“, „организационна форма на работа, при която обучението се води планово, на професионални начала и при професионални постижения“, а основната ѝ задача е „да обхване деца в широк възрастов диапазон и да им осигури дългогодишен и пълноценен курс на обучение“ (с. 36). Въз основа на съхранената документация на хора Ива Георгиева изяснява задачите, които си поставя Бочев и критериите му за интерпретация; изискванията му към подбора на хористите; обособяването на различни категории хористи в няколко състава и балансирането им по отношение на числеността, нивото и натовареността им; графика на репетиции и видовете спевки; въведените от Бочев репертоарни изпити, които „спомогат за утвърждаването на единен критерий за художественото изпълнение“ (с. 49); трудностите в работата на хора и наложилите се промени в организацията.

Репертоарът на „Бодра смяна“ е анализиран в третата глава от няколко гледни точки – като хронологична промяна в рамките на три десетилетия (1947 – 1977), като сложност, като съотношение между български и чуждестранни заглавия, като възрастови групи на хористите; изтъква се значението на взаимодействието между диригента и редица композитори, написали специално песни за състава – според Ива Георгиева „изпълнителските качества на „Бодра смяна“ дават по-широки възможности на композиторите да творят без особени ограничения“, песните имат „ярки концертни качества и много разнообразна тематика“ (с. 88).

Четвъртата глава изследва обучението по солфеж в „Бодра смяна“, неговите цели и специфика през различните етапи (специално се акцентира върху работата на дългогодишния солфежен педагог Ивелин Димитров), както и принципите на Бончо Бочев по отношение на училищното пеене, отразени в негови статии и учебници по пеене, позициите му за мястото и хорариума на предмета в българското училище, възгледите му за музикалното възпитание.

Като „ключов аспект от диригентския метод на Бончо Бочев“ (с. 131) Ива Георгиева определя вокалното обучение в хор „Бодра смяна“. В петата глава тя анализира формирането на подхода при работата с хористите, критериите за техния подбор, комплектуването на хоровите партии, проблемите за правилната стойка, дишането, звукообразуването, дикцията, упражненията за разпяване, постигането на емоционално и изразително пеене, изграждане на сценично поведение. Авторката подчертава, че Бончо Бочев „създава система за оценяване и пресяване на качествените гласове, за проследяване на гласовите промени и комплектуване на партиите, за разпяване и подредба на сцената“ (с. 158).

Последната шеста глава насочва към влиянието на „Бодра смяна“ върху детски хорови състави от тези три десетилетия. Ива Георгиева подчертава, че моделът на този състав се разпространява по няколко начина: „благодарение на честите пътувания и концерти в различни селища на страната; чрез участие в програмата на Радио София и чрез звукозаписна дейност; с присъствие в учебниците по музика; в резултат на оказваната методическа помощ“ (с. 159 – 160). Представя се влиянието върху няколко детски хора, между които Представителния детски хор в Добрич (тогава Толбухин) с диригент Захари Медникаров, Детския хор при Окръжния пионерски дом в Бургас с диригент Милка Стоева (по-късно Детски хор „Милка Стоева“), Детски хор „Бодра песен“ в Шумен с диригент проф.

Венета Вичева, Детски хор „Дружна песен“ в Сливен с диригент Методи Григоров. Същевременно авторката специално акцентира върху случая с Детския хор на БНР, чийто диригент Христо Недялков в началото „изучава организацията на работата и методиката на Бончо Бочев“ (с. 161), но по-късно търси и постига различна звучност. Тя прави извода, че двата хора „се оказват диаметрално противоположни по отношение на звукообразуването и на представата за „красива” звучност“ (с. 164) и така Недялков създава свой, различен подход.

В увода докторантката подчертава, че въпросът за влиянието на хор „Бодра смяна“ „ще бъде илюстриран чрез практиката на няколко избрани колектива“ (с. 10). Важен е въпросът на какъв принцип са подбрани тези хорови колективи, защото извън полезрението са останали състави като детският хор „Дунавски вълни“ в Русе, хор „Детска китка“ в Пловдив, хор „Добри Христов“ във Варна, Градският пионерски хор в Казанлък (днес Детско-юношески хор „Искра“), Детският хор при Окръжния пионерски дом в Ямбол (днес Детски хор към Ямболската хорова школа „Проф. Георги Димитров“), Хорът на софийските момчета, Хорът на варненските момчета, Хорът на пловдивските момчета. Остава неясно дали при тези хорове няма влияние от „Бодра смяна“ и Бончо Бочев или подборът на авторката има други основания.

Трудът на Ива Георгиева за първи път обстойно анализира дейността на Бончо Бочев като диригент и педагог, неговия диригентски метод, организацията на работата му в „Бодра смяна“, солфежната подготовка и вокалната работа, репертоарната политика и така очертава от различни страни значителната роля на известния музикант в детската хорова практика и музикалното възпитание у нас. Авторката въвежда и множество непознати досега материали от архива на хор „Бодра смяна“, част от които

са включени и като приложения. Всичко това представлява безспорен принос на дисертационния ѝ труд.

Докторантката има шест публикации по темата, публикувани в списание „Българско музиковедие“ (2019, 2020), сборника „Докторантски четения“ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ (2019), сборника „Млад научен форум за музика и танц“ на НБУ (2019, 2020) и „Papers of BAS“ (2020). Авторефератът в обем 41 страници отразява пълно и точно съдържанието на труда.

Въз основа на качествата на труда и на личния принос на докторантката предлагам на уважаемото научно жури да ѝ присъди образователната и научна степен „Доктор“ в професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“.

6 септември 2024 г.

проф. д-р Юлиан Куюмджиев